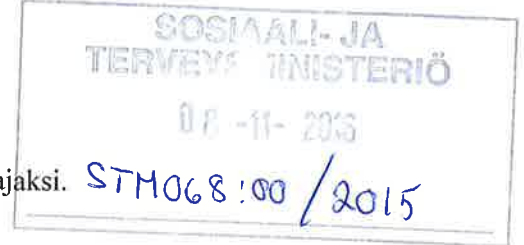

Lahden kaupunki
Kaupunginvaltuusto

07.11.2016 § 109

Kaupunginvaltuusto
Pöytäkirja

n:o 9/2016

Aika: 07.11.2016 klo 18.00 – 21.51
Kokous keskeytettiin klo 19.27 - 20.00 väliseksi ajaksi.

Paikka: Sibeliustalo, Puusepän Sali

Läsnä: 101 valtuutettua (nimenhuutolista liitteenä 1)

Jyrki Myllyvirta, kaupunginjohtaja
Mika Mäkinen, kaupunginjohtajan varamies
Olli Alho, kaupunkikehitysjohtaja
Mikko Komulainen, toimialajohtaja
Tiina Granqvist, toimialajohtaja
Heli Lahtinen, lakimies
Pekka Virkkunen, kaupunginlakimies

Valtuutettu Seppo Hakala saapui klo 18.12 101 §:n käsittelyn aikana
Valtuutettu Sinikka Ruuska poistui klo 19.30 108 §:n käsittelyn aikana ja
varavaltuutettu Eila Lampio saapui hänen tilalleen 108 §:n käsittelyn aikana klo
20.00

Valtuutettu Seppo Kaapro poistui klo 19.30 108 §:n käsittelyn aikana
Valtuutettu Marja-Liisa Immonen poistui klo 20.58 108 §:n käsittelyn aikana
Valtuutettu Einari Pohjolainen poistui klo 21.24 109 §:n käsittelyn aikana.
Valtuutettu Jorma Ratia poistui klo 21.36 109 §:n käsittelyn aikana

Puheenjohtaja: Mika Kari, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

Sihteeri: Heli Lahtinen, lakimies

KAUPUNGINVALTUUSTON puolesta:

Mika Kari

Heli Lahtinen

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty Lahdessa marraskuun 15. päivänä 2016

Seppo Kaapro, klo 18-19.30

Harri Niemi

Lasse Koskinen, klo 19.30-21.51

Pöytäkirja on ollut yleisesti nähtävänä konsernipalveluiden kansliassa marraskuun 16. päivänä 2016;
todistaa

viran puolesta:

Lakimies

Heli Lahtinen

Otteen oikeaksi todistaa konsernipalveluiden kansliassa marraskuun 8. päivänä 2016:

Mira Basota
hallintosuunnittelija

Otteen saaja: kirjaamo@stm.fi, jenni.rantalainen@stm.fi

Lahden kaupunki
Kaupunginvaltuusto

07.11.2016 § 109

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Tämän kokouksen kokouskutsu, Liite A, oli julkaistu 2.11.2016 kaupungin ilmoitustaululla. Kokouskutsu oli mainittuina päivinä toimitettu valtuutetuille ja kaupunginhallituksen jäsenille sekä kaupunginjohtajalle, kaupunginjohtajan varamiehelle ja toimialajohtajille.

Kun lisäksi nimenhuudossa todettiin saapuvilla olevan 101 valtuutettua, kokous todettiin laillisesti kokoon kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

Pöytäkirjan tarkastajien valinta

Puheenjohtajan ehdotuksesta tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin valtuutetut Seppo Kaapro ja Harri Niemi. Koska Seppo Kaapro joutui poistumaan kokouksesta klo 19.30
108 §:n käsittelyn aikana, hänen tilalleen valittiin kokouksen loppuajaksi Lasse Koskinen.

Samalla puheenjohtaja ilmoitti, että pöytäkirja tarkastetaan konsernipalvelujen kansliassa 15.11.2016 kello 8.00-15.00.

Pöytäkirja asetetaan tarkastettavaksi myös luottamushenkilöiden Extranettiin. Kokouksen puheenjohtajalle ja pöytäkirjan tarkastajille ilmoitetaan sähköpostilla, milloin pöytäkirja on tarkastettavissa. Sähköinen tarkastaminen ilmoitetaan sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo@lahti.fi.

Lahden kaupunki
Kaupunginvaltuusto

07.11.2016 § 109

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi maakuntauudistukseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi

D/2737/03.00.00.00/2016

Perusteluosa

Kaupunginhallitus 31.10.2016 § 309:

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt 9.11.2016 mennessä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi maakuntauudistukseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Esittelijä:

Kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirta

Päätösehdotus:

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto antaa lausuntonaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi maakuntauudistukseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi liitteessä nro 1 esitetyn.

Samalla kaupunginvaltuusto päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.”

Käsittely kaupunginhallituksessa:

Keskustelun kuluessa kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirta teki esitykseensä seuraavat muutokset:

- vastaus kysymykseen **4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?** muutetaan kuulumaan seuraavasti:
”c (ei pääosin)”

- vastaus kysymykseen **1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?** ensimmäisen kappaleen viimeiseen lauseeseen lisätään sanat ”ja edulliset”, jolloin lause kuuluu seuraavasti:

”Tavoitteena tulee olla yhdenvertaiset ja edulliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut asukkaille asuinpaikasta, iästä tai varallisuudesta riippumatta.”

Päätös:

Muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteenä

1. Lausunto

Kaupunginvaltuusto

Päätösehdotus

Kh: Kaupunginvaltuusto antaa lausuntonaan luonnoksesta hallituksen esitykseksi maakuntauudistukseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi liitteessä nro 1 esitetyn.

Samalla kaupunginvaltuusto päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Päätös	Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunginhallituksen esityksen. Samalla kaupunginvaltuusto päätti tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.
Asian valmistelija / Lisätietojen antaja	Kaupunginlakimies Pekka Virkkunen (puh. 044 416 3072)
Toimenpiteet	Kv: sähköiseen kyselyyn vastaaminen
Muutoksenhaku	Kv: muutoksenhakukielto

Lahden kaupunki
Viranomainen:
Kaupunginvaltuusto

Päivämäärä:
07.11.2016

Pykälä:
§ 109

Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 91 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.

Muu peruste, mikä

Asianosainen:

Annettu tiedoksi sähköisesti, pvm: 8.11.2016

Lähetetty tiedoksi kirjeellä, joka on annettu postin kuljettavaksi, pvm:
(kuntalaki 95 §) Tiedoksiantaja:

Luovutettu asianosaiselle
Paikka ja pvm:

Vastaanottajan allekirjoitus

Muulla tavoin, miten

Lausuntopyyntökysely

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi
Lahden kaupunki

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi
kaupunginlakimies Pekka Virkkunen

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot
PL 202, 15101 Lahti, puh 044-416 3072, pekka.virkkunen@lahti.fi

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä
7.11.2016

Toimielimen nimi
Lahden kaupunginvaltuusto

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomaisen

järjestö

joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

- 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?**

Vastaus kysymykseen riippuu pitkälti valinnanvapausmallista, josta ei ole vielä olemassa lakiesitystä. Nyt lausunnolla oleva sote-ratkaisu, jossa sote-järjestämismääräyksiä siirretään

maakunnille, parantaa alueiden välistä yhdenvertaisuutta, mutta väestöryhmien väliseen yhdenvertaisuuteen sillä ei liene vaikutusta. Huomioitavaa on, että yksittäisen kunnan ja sen kuntalaisen näkökulmasta uudistus voi olla palveluita heikentävä. Valinnanvapausmalli voi toteutumistavasta riippuen jopa heikentää yhdenvertaisuutta. Valinnanvapausmalli tulee valmistella siten, että se ei johda väestön hyvinvointi- ja terveyserojen lisääntymiseen. Tavoiteltava monituottaja-malli edellyttää maakunnissa todennäköisesti vaiheittaista käyttöönottoa palvelusetelin, valinnanvapauden ja henkilökohtaisen budjetin osalta. Tavoitteena tulee olla yhdenvertaiset ja edulliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut asukkaille asuinpaikasta, iästä tai varallisuudesta riippumatta.

Maakuntauudistuksen vaikutukset kuntatalouteen ovat epäselvät, eikä uudistuksessa tulisi vaarantaa kuntien järjestämien palveluiden osalta kuntalaisten yhdenvertaista saatavuutta.

2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Kustannusten kasvun hillinnän kannalta keskeistä on tulevaisuuden palvelulupauksen sisältö: ketä hoidetaan, millä omavastuusuudella ja mitä hoitoja, lääkkeitä ja menetelmiä julkisen palvelutarjonnan piiriin kuuluu.

Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveystoimen palveluiden osalta laatu ja kustannustehokas työnjako ovat suhteellisen toimivat. Maakuntauudistuksessa tulisikin kiinnittää huomiota siihen, että ne alueet, jotka ovat toimineet tehokkaasti ja vaikuttavasti, eivät joutuisi uudistuksen suurimmiksi kärsijöiksi.

Muutoksen taloudellisia kokonaisvaikutuksia on varsin hankala, ellei jopa mahdoton arvioida, koska ei ole saatavilla selkeää yhteenvetoa VOS-järjestelmän kokonaisuudistuksen ja maakuntauudistuksen kokonaisvaikutuksista, huomioiden muuttuneet tulonäkymät lähivuosina.

Kuntien terveyden ja hyvinvointiin liittyvät tehtävät ja niihin liittyvät kannusteet tulisi määritellä selkeämmin.

Koska uudistuksen yhteydessä erittäin suuri määrä palkansaajia vaihtaa työnantajaa, tulee palkkaharmonisointi maksamaan huomattavasti. Tämä vuoksi sille tulisi varata riittävän pitkä siirtymäaika.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Perustettavissa maakunnissa on kysymys perustuslain 121 §:n 4 momentissa säädetyistä itsehallinnosta kuntia suuremmilla itsehallintoalueilla, josta säädetään lailla. Esitykseen sisältyvä lainsäädäntö merkitsee jossakin määrin rajoitettua itsehallintoa, mm. tiukkojen tehtävärajausten, toimintamallien säätelyn ja rahoitusmekanismien

kautta. Selkeästi rajatuissa tehtävissä tämä on perusteltua, ja korostaa samalla sitä, että niiden asioiden ja vastuiden, joissa kansalaisten paikallisella itsehallinnolla on suuri merkitys, on perusteltua olla itsehallinnoltaan vahvojen kuntien tehtävänä.

Maakuntien itsehallinnollinen asema suhteessa valtioon vaihtelee tehtävittäin. Valtionohjauksen tulisi keskittyä poliittisesti strategiaan kysymyksiin. Samoin valtion tehtävänä on varmistaa tarpeellisilta osin yhtäläiset toiminnalliset ratkaisut maan eri osissa. Nykyisessä valtion aluehallinnossa on haasteena usean ministeriön putkiohjaus alueellisen johdon ja päätöksenteon yli ja ohi tuotannollisiin ja valmisteleviin tehtäviin, tämän ei tulisi enää olla mahdollista maakuntahallinnossa.

Maakuntien itsehallinnon näkökulmasta edelleen arvioitavia kysymyksiä esityksessä ovat muun muassa:

- rajoitettu oikeus sopia (valtakunnallisten in-house yhtiöiden palveluiden käyttövelvollisuus, työnjako ja yhteistyö kuntien kanssa)
- rajoitettu oikeus päättää palveluiden tuotantotavasta (valtioneuvoston päätösvalta yhteistoimintasopimuksissa ja palvelurakenteen ohjauksessa, laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvien palveluiden markkinoille vienti ja yhtiöittämisvelvollisuus sekä maakunnan palvelulaitos)
- rajoitettu oikeus päättää sisäisestä hallinnostaan (mm. maakunnan palvelulaitos, valtakunnalliset palvelukeskukset ja delegointivelvollisuudet)
- erityisesti järjestämislakiin sisältyvät valtioneuvoston ja ministeriön laajat, avoimet ja tulkinnanvaraiset toimivaltuudet ohjata maakunnan operatiivista toimintaa ja päätöksentekoa

Demokratian toteutumisen kannalta olennaista on, että kansalaisia koskettavat asiat käsitellään niin lähellä kansalaista kuin mahdollista. Lähinnä kansalaista olevalla itsehallintotasolla, kunnassa, tulisi olla vastuu kaikista niistä asioista, joita ei ole erityistä syytä siirtää etäämmälle.

Kysymyksiä maakuntalaista

4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Lakiluonnoksen hallintoa ja johtamista (valtuusto, maakuntahallitus ja niiden tehtävät sekä oikeus hallintosäännöllä päättää toimielin- ja viranhaltijaorganisaatiosta), luottamushenkilöitä, päätöksentekoa, taloutta ja tarkastusta sekä toimintaa markkinoilla koskevat säännökset vastaavat pitkälti kuntalain sääntelytapaa ja ne antavat hyvän pohjan maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle. Tosin tässä yhteydessä kannattaisi korjata kuntalaissa olevat ongelmat ja suoranaiset virheet.

Maakunnan toimialaa tulisi laajentaa siten, että maakunta voi kaikkien maakunnan alueella olevien kuntien yhteisellä suostumuksella ottaa hoitaakseen tehtäviä, joita alueen kunnat tai osa niistä ei hoida edellyttäen, että mukana olevat kunnat sitoutuvat rahoittamaan toiminnan eikä tehtävä kuulu valtion tai muiden toimijoiden vastuulle.

Kunnan ja maakunnan yhteistoiminta

Maakuntalain tulee olla kuntalain tapaan joustava ja mahdollistava niin, että kuntien ja maakuntien yhteistyö ja mahdollisuus sopia palvelujen hoitamisesta turvataan. Maakuntalakiin tulee lisätä säännös, joka mahdollistaa maakunnan ja kuntien välisen yhteistyön ja sopimisen.

Maakuntien ja kuntien joustava mahdollisuus sopia tehtävistä on perusteltua myös siksi, että se mahdollistaa maakuntien keskuskaupunkien ja suurimpien kaupunkiseutujen erityisroolin huomioimisen annettavassa lainsäädännössä. Kuntien osin tai kokonaan omistamat markkinoilla toimivat sote-yhtiöt eivät ole kuntien muun perustoiminnan ja riskien hallinnan näkökulmasta perusteltuja.

Maakuntien palvelukeskukset

Maakuntalakiluonnoksen 16 luvun säännökset valtakunnallisista palvelukeskuksista eivät saa poistaa mahdollisuutta hyödyntää alueellista osaamista ja alueellisia rakenteita ja esim. maakuntien ja kuntien yhteisiä yhtiöitä tukipalveluiden toteuttamisessa.

Toimitila- ja kiinteistöhallinto

Esityksen mukaisen toimitila- ja kiinteistöhallinnon toteutuksen tulee ottaa alueelliset erityisolosuhteet huomioon.

Talous- ja henkilöstöhallinto

Talous- ja henkilöstöpalveluiden keskittämiseksi asetetut tavoitteet voidaan parhaiten saavuttaa usean tukipalveluyksikön mallilla. Talous- ja henkilöstöhallinnossa toimii jo lähtötilanteessa lukuisia julkisomisteisia ja yksityisen sektorin tuottaja organisaatioita ja markkinoilla on tervettä kilpailua.

Yhteishankinnat

Yhteishankintojen osalta järjestelyn ei tulisi hajottaa maakuntien ja kuntien yhteistä hankintavolyymiä. Toiminnan tulisi tukeutua olemassa oleviin hankintaorganisaatioihin ja niiden osaamiseen ja asiakastuntemukseen mm. sote-sektorilla.

Tieto- ja viestintätekniset palvelut (ICT-palvelukeskus)

Maakuntien tarvitsemat kansallisesti yhteiset ICT- palvelut tulisi organisoida useamman toimijan verkostomallilla, jossa tulee arvioida myös nykyisten organisaatioiden hyödyntämismahdollisuudet.

5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Maakuntalakiluonnoksessa maakunnille on säädetty yhteensä 25 lakisäateistä tehtäväaluetta joiden tarkempi sisältö määritellään erityislainsäädännössä. Sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja ympäristöterveydenhuollon sekä maaseutuhallinnon ja lomituksen tehtävät siirtyisivät kunnilta. Muilta osin kysymys on valtion aluehallinnon lakisäateisistä maakunnille siirtyvistä tehtävistä. Maakunnan toimiala on näiltä rajoitettu.

Maakunnille säädettyjen tehtävien sisältö tullaan määrittelemään kutakin tehtävää koskevassa erityislainsäädännössä. Erityislainsäädännön uudistaminen ja muutokset ovat vielä valmistelussa, joten tässä vaiheessa ei ole edellytyksiä arvioida tehtäväkokonaisuutta yksityiskohtaisemmin. Jatkovalmistelussa on syytä kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että erityislainsäädännössä määritellään maakunnalle siirrettävät tehtävät siten, että ne eivät ole päällekkäisiä tai rinnakkaisia kuntien tehtävien kanssa. Toimivaltarajojen tulee olla selkeitä. Eri asia on, että tehtävien järjestämisestä, tuotannosta ja yhteistyöstä voidaan sopia kuntien ja maakuntien kesken, lailla ei tule rajoittaa maakunnan ja kuntien mahdollisuutta sopia työnjaosta.

Maakuntalakiluonnoksen tehtäväluettelossa on jo nyt nähtävissä päällekkäisyyttä kunnan tehtävien kanssa. Jatkovalmistelussa on erityisesti syytä kiinnittää huomiota siihen, että kunnan ja maakunnan roolia ja tehtäviä selkeytetään erityisesti seuraavissa tehtäväkokonaisuuksissa:

1.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Sosiaali- ja terveystalviuuihin sisältyvä hyvinvoinnin edistäminen siirtyy maakuntien vastuulle. Kuntien laaja tehtäväkenttä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä säilyy, mutta sitä ei ole pyrittykään määrittelemään, kunnan toiminnasta valtaosa liittyy ihmisten ja yhteisön hyvinvointiin. Asetelmaa tulisi selkeyttää ja täsmentää myös kuntien velvollisuutta kerätä tietoja, joita sillä on velvollisuus seurata ja raportoida maakunnalle. On olemassa vaara, että ilman selkeyttämistä tehtävästä muodostuu hallitsematon alati viranomaispäätöksin kasvava kokonaisuus.

2.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuolto on linjattu maakuntaan siirtyväksi tehtäväksi, jonka kunnat voivat kuitenkin tiettyjen edellytysten täytyessä ottaa hoitaakseen. Lähtökohtana kunnallisen järjestämisvastuun kriteereille tulisi olla nykyinen käytännössä toimivaksi havaittu laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminnasta. Laissa tulee selkeästi

määritellä ne kriteerit, jotka täyttävät kunnat voivat järjestää itse tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa ympäristöterveyden palvelut ja saada siihen kohdistetun rahoituksen.

Lahden kaupungin näkemyksen mukaan ympäristöterveydenhuollon järjestämisen tulee olla kaupungin vastuulla. Ympäristöterveydenhuollon säilyminen kaupungin järjestämänä mahdollistaa ympäristöterveyden yhteistyön kaupungin muiden organisaatioiden, kuten rakennusvalvonnan ja ympäristöpalveluiden kanssa.

Lahden kaupungilla on hallituksen esityksen perusteluissa mainitut riittävät resurssit ja osaaminen ympäristöterveydenhuollon järjestämiseksi. Tämän ja muidenkin kaupungin järjestämistä vastaaville jäävien tehtävien hoitamisen kustannukset tulee huomioida täysmääräisesti määriteltäessä kuntien rahoitusta tulevassa maakuntauudistuksessa.

3.

Kasvupalvelut (työllisyys- ja elinkeinoasiat)

Uudistuksen tavoitteet ovat oikeansuuntaiset. Tarkoituksena on sujuvoittaa hallintoa ja tuottaa palvelut nykyistä asiakaslähtöisemmin. Tavoitteiksi on asetettu toimivammat palvelut ja parempi kustannustehokkuus sekä nykyistä selkeämpi työnjako.

Lahti toivoo hallituksen kiinnittävän huomiota kaupunkeihin tulevissa ratkaisuisaan. On tärkeää, että maakuntien tehtävät on lainsäädännössä tarkkaan rajattu ja lähtökohtana on kunnan vahva rooli elinvoiman kehittäjänä. Hallituksen tavoite elinvoimakunnasta on kannatettava ja se on huomioitava tulevassa maakuntauudistuksessa. Suurten kaupunkien riittävä verkko vahvistaa koko maan tasapuolista kehitystä.

Keskeistä on, että työllisyyden ja elinkeinojen kehittämiseen liittyviä tehtäviä ei uudisteta siten, että ne olisivat päällekkäisiä kuntien tehtävien kanssa. Nyt käsillä olevassa HE:ssä päällekkäisyyksien vaara on ilmeinen elinvoimatehtävien (ml. innovaatioympäristöjen kehittäminen) osalta. Maakuntauudistuksella tavoitellaan uutta tehoa ja dynamiikkaa sekä työllisyyden hoitoon että elinkeinopolitiikkaan. Käytännössä nykytilanteessa valtion (TE-toimistot, ELYt) ja kuntien välinen työnjako ei ole toiminut parhaalla mahdollisella tavalla. Saman työnjaon säilyttäminen maakuntahallinnon ja kunnan välillä ei olisi riittävä parannus nykytilaan.

Esityksessä työllisyys- ja yrityspalveluiden järjestämistä vastuu siirretään TE -hallinnolta maakunnalle. Kuntien työllisyys- ja yrityspalveluihin, koulutukseen ja innovaatio toimintaan suuntaamat panostukset säilyvät jatkossakin kuntien päätösvallassa elinvoiman rakentamisen resursseina. Suurten kaupunkien panostukset näihin ovat kansallisesti merkittäviä, joten tässä yhteydessä tulee varmistaa erityisesti suurten kaupunkien vahva rooli elinvoimatehtävänsä toteuttamisessa ja turvata niille kasvupalveluja ohjaavassa erityislainsäädännössä vaikutusmahdollisuudet ja riittävän itsenäisen aseman maakuntiin nähden.

Kasvupalveluiden vaikuttavuuden ja käytännön toimivuuden parantamiseksi TE-hallinnon nykyisiä tehtäviä tulee työllistämisen ja yrityspalveluiden osalta siirtää

kunnille ainakin siten, että suurilla kaupungeilla, joilla on riittävät voimavarat, olisi palveluiden järjestämisessä itsenäinen rooli ja mahdollisesti vastuu koko maakunnan alueesta. Järjestelyt voisivat poiketa maakunnasta toiseen. Nämä tehtävät tulisi rahoittaa yhtäläisesti valtion varoista riippumatta siitä, onko vastuuorganisaationa maakunta tai kunnat.

Työllisyydenhoitoon liittyvät tehtävät, työnjako ja niihin liittyvät kannusteet maakunnille ja kunnille on määriteltävä selkeästi. Kuntien vaikutusmahdollisuuksia työllisyydenhoidossa ja elinvoiman kehittämisessä pitää lisätä ja niillä on oltava riittävät vaikutusmahdollisuudet sellaisiin päätöksiin ja työllisyydenhoidon linjauksiin, joiden kustannukset jäävät viime kädessä niiden maksettaviksi.

Toiminnan ja rahoituksen yleensäkin tulee perustua kannustavuuteen, uudistamiseen, tehostamiseen ja tosiasiallisen vaikuttavuuden hakemiseen.

4.

Oppilashuolto (koulupsykologi- ja kuraattoripalvelut)

Useimmissa suurissa kaupungeissa (Lahden lisäksi esim. Helsinki, Espoo, Tampere, Jyväskylä, Kouvola, Oulu) ja myös monissa pienemmissä kunnissa psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat osana opetustoimea. Oppilashuollon järjestämistä vastuu tulee säilyttää kunnilla, tarvittaessa yhteistyössä hoidettavana. Näiden palveluiden integroituminen osaksi koulun toimintaa on oppilaiden hyvinvoinnin, ongelmien ennaltaehkäisyn ja koko kouluyhteisön kannalta ensiarvoista. Yhteistyö sote-palveluiden kanssa on tärkeää ja sille on luotu toimivat rakenteet.

Vuonna 2014 voimaan tullut lainsäädäntö (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013) asetti oppilashuollon painopisteen yhteisölliseen työhön. Yhteisöllisen oppilashuollon kehittäminen ja johtaminen on vaikuttavinta organisoida opetustoimesta käsin. Yhteisöllisen oppilashuollon yhtenä tehtävänä on koulun toimintakulttuurin kehittäminen lasten ja nuorten hyvinvointia ja oppimista tukevaksi. Koulun kehittämistoimintaan osallistuminen onnistuu parhaiten organisaation sisältä.

5.

Aluekehittäminen

Aluekehittämisviranomaisten tehtävien siirto maakunnalle on tarkoituksenmukaista. Nykyiset liittojen aluekehitysviranomaistehtävät sekä pääosa ELY-keskusten tehtävistä kootaan yhteen maakunnalliseen organisaatioon. Samalla kootaan yhteen keskeiset kansalliset ja EU-kehittämisvarat.

6.

Maakuntakaavojen ja kuntien yleiskaavojen suhde

Maakuntakaavoitus perustuu nykyään kuntapohjaiseen järjestelmään. Se hoidetaan kuntayhtymässä kuntien yhteistyönä. Maakuntaudistuksessa on uhkana, että uusi itsehallinnollinen taso päättäisi kuntien yli kaavoituksesta aiheuttaen taloudellisia seuraamuksia toiselle itsehallinnolliselle tasolle. Tämä kaventaa merkittävästi kuntien itsehallintoa ja päätösvaltaa maankäytöstä.

Lahden kaupungin näkemyksen mukaan nykyisen maakuntakaavoituksen mekaaninen siirto uudelle perustettavalle maakunnalle ei ole hyväksyttävää. Vallan ja vastuun on kuljettava yhdessä. Toteutuessaan maakuntakaavoituksen siirto heikentäisi kaupunkiseutujen elinvoiman kehittämisedellytyksiä, loisi siihen epäselvyyttä ja ristiriitojen aihetta sekä monimutkaistaisi kaupunkiseutujen suoraa sopimuskumppanuutta (MAL- ja kasvusopimukset kaupunkiseutujen ja valtiovallan kesken).

Uusien itsehallinnollisten maakuntien maakuntakaavoituksen tulisi olla selvästi aiempaa yleispiirteisempää. Maakuntatason strateginen asiakirja mahdollistaisi valtakunnallisten tavoitteiden välittämisen kaavoitukseen ja varmistaisi maakuntien välisten merkittävien maakunnallisten kysymysten yhteensovittamisen.

7.

Liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot ja alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö

Maakuntien tehtävät ja vastuut tienpidossa suhteessa tienpidosta osaltaan vastaavaan Liikennevirastoon edellyttävät selventämistä.

8.

Maatalouden ja maaseudun kehittäminen

Tehtäväalue tulee muuttua kuulumaan seuraavasti: Maaseudun kehittäminen sekä maa- ja elintarviketalouden, maaseutuelinkeinojen ja maatilatalouden sekä kala- ja riistatalouden edistäminen ja rahoittaminen, viljelijätukitehtävät sekä näihin liittyvät palvelut.

9.

Pelastustoimi

Maakunnille ja kunnille tarjottavien pelastustoimen palvelujen näkökulmasta pelastustoimen järjestäminen 18 maakunnalliseen pelastuslaitokseen on parempi ratkaisu kuin pelastustoimen järjestäminen viiden maakunnan tehtävänä. Myös pelastustoimin linkittämiseksi 12 laajan päivystyksen sairaalaan ja niitä ylläpitäviin maakuntiin (12) olisi perusteensa.

Lainsäädännössä on pelastuslaitosten määrästä riippumatta turvattava pelastuslaitosten mahdollisuus toimia ensihoidon palveluntuottajina.

Maakunnan varautumisen yhteensovittaminen tulisi osoittaa pelastuslaitosten tehtäväksi. Tätä perustelevat pelastustoimen vahvat perinteet varautumisen yhteensovittamisessa sekä kuntien varautumisen tukemisessa kuten myös pelastustoimen asema maakunnallisena turvallisuusviranomaisena.

10.

Vesitalous, vesihuollon edistäminen ja suunnittelu

Vesihuolto on osa kuntien vastuulla olevan rakennetun ympäristön palvelukokonaisuutta ja vesihuollon järjestämisvastuu tulee olla jatkossakin kunnalla. Vesihuollon suunnittelutehtävää ei tule antaa maakunnille. Kyse ei ole tehtävän

siirrosta, vesihuollon suunnittelu ei ole nykyisin ELY -keskuksen tehtävä. Vesilain valvontatehtävät soveltuvat parhaiten maakuntien vastuulle osana vesiasioiden kokonaisuutta.

- 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?**
- a. kyllä
 - b. kyllä pääosin
 - c. ei pääosin
 - d. ei
 - e. ei kantaa

Maakuntalakiluonnos vastaa kuntalain sääntelyä.

- 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?**
- a. kyllä
 - b. kyllä pääosin
 - c. ei pääosin
 - d. ei
 - e. ei kantaa

Maakunnan palvelulaitoksen rooli on vaikeasti hahmotettavissa, kun valinnanvapauteen ja yhtiöittämisvelvollisuuksiin liittyvät esitykset ovat vielä avoinna. Kokonaisorganisoinnissa tulee yhdistää vaaleilla valitun maakuntavaltuuston suorat vaikutusmahdollisuudet sen vastuulla olevien palveluiden strategiisiin linjauksiin ja itse palvelutuotannon riittävän dynaaminen ja tehokas toimintatapa. Palvelulaitoksen toimintaa ja sen sovittamista paikallisiin olosuhteisiin ei saa rajoittaa sisältölaeilla eikä ministeriökohtaisesti tarkasti määritellyillä toimintamuodoilla.

- 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?**
- a. kyllä
 - b. kyllä pääosin
 - c. ei pääosin
 - d. ei
 - e. ei kantaa

Yleiskatteellisuudesta johtuen maakunnilla on mahdollisuus päättää saamansa rahoituksen käytöstä. Tämä on välttämätöntä maakuntien itsehallinnon toteutumisen kannalta. Yleiskatteellisuudesta tulee pitää kiinni, eikä mitään osaa maakuntien saamasta rahoituksesta saa korvamerkitä tiettyihin menoihin. Tämä koskee myös sekä uudistuksen seuraavassa vaiheessa maakunnille siirrettäviä valtion tehtäviä että monikanavarahoituksen purkamisen myötä maakunnille siirrettäviä tuloja.

9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista:

Useita maakuntalaissa mainittuja tehtäviä on tarkoituksenmukaista tehdä yhtä maakuntaa suuremmalla alueella, tällöin loogisin ja ensisijainen yhteistoiminnan ratkaisu tulisi olla yhteistoiminta-alue, joita on viisi. Näiden alueiden muodostumisessa tulisi kuulla maakuntien omaa mielipidettä ja tahtoa, eikä tehdä ratkaisua minkään yhden tehtävän osa-alueen pohjalta. Päijät-Hämeen kunnat ovat yksimielisesti ilmaisseet tahtonsa kuulua eteläiseen, Helsinki-keskeiseen alueeseen. Lahden kaupunki edellyttää, että tätä koskeva ratkaisu tehdään mahdollisimman nopeasti.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista:

10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täyttyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Tietyn asteinen palveluiden keskittäminen on tarpeen kokonaiskustannusten hillitsemisen ja riittävien henkilöstöresurssien turvaamisen näkökulmasta. Maakunnan asukkaiden palvelujen saatavuuden kannalta olennaista on valinnanvapausmallin toteuttamistapa.

Päijät-Häme on kokonsa ja palveluiden puolesta valmis tarjoamaan palveluita esitetyn itsehallintoalueen ulkopuolelle. Itsehallintoalueiden välinen sopimus pohjainen järjestelmä ei saa kuitenkaan muodostua liian jäykäksi hallintorakenteeksi. Lisäksi maakuntia tulee kuulla, mihin yhteistoiminta-alueeseen ne luontaisen asiain, liikenneyhteyksien ja yhteistyön näkökulmasta kuuluvat. Päijät-Hämeen kunnat ovat esittäneet yksimielisen esityksen vuonna 2013 (uudistettu 5/2016), että sosiaali- ja terveystoiminnan osalta yhteistyösuunta ja järjestämissopimus tehtäisiin eteläisen alueen, Helsinki-vetoisen alueen kanssa.

11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Yhteistyöalueen maakuntien keskenään solmima yhteistyösopimus on sinällään sopimusosapuolia sitova. Sitovuus ei ole perustelua siltä osin kuin valtiolle on annettu toimivaltaa päättää maakuntien yhteistyösopimuksesta lakiluonnoksen 18 §:n mukaisesti. Maakuntia tulee kuulla, mihin yhteistoiminta-alueeseen he luontaisen asioinnin, liikenneyhteyksien ja yhteistyön näkökulmasta kuuluvat. Päijät-Hämeen kunnat ovat esittäneet yksimielisen esityksen vuonna 2013 (uudistettu 5/2016), että sosiaali- ja terveystoiminnan osalta yhteistyösuunta ja järjestämissopimus tehtäisiin eteläisen alueen, Helsinki-vetoisen alueen kanssa.

12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi tulee asiakaslähtöisen integraation toteutua peruspalveluiden ja erityispalveluiden (vertikaalinen integraatio) sekä sote-peruspalveluiden (horisontaalinen integraatio) ja maakunnan vastuulla olevien sotepalveluiden ja myös pääosin kuntien vastuulle jäävien hyvinvointipalveluiden välillä. Lakiesitys on kenties heikoimmillaan kuntien ja maakunnan rajapintojen osalta seuraavissa asioissa: terveyden edistäminen, työllisyyden hoito ja syrjäytymisen ehkäisy. Nämä ovat varsin keskeisiä integraation liittyviä kysymyksiä, joiden kustannusvaikuttavuus on suuri.

Palvelujen integraation varmistamiseksi tulisi valmistelussa huomioida potilastietojen sujuva välittyminen sekä julkisen että yksityisen terveydenhuollon välillä kuitenkin myös yliopistollisten, maakunnallisten ja yksityisten sairaaloiden välillä ilman lainsäädännön luomia esteitä. Kansallisesti olisi varmistettava, että eri järjestelmähankkeissa toteutuu integroitavuus ja modulaarisuus.

13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystoiminnassa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Maakuntien palvelujen järjestämiseen kohdistuvan valtion ohjauksen tulisi kohdistua

strategisiin tavoitteisiin sekä maakuntien välisen työnjaon näkökulmasta strategisesti merkittäviin kohteisiin. Valtakunnalliset ja tarvittaessa erikseen kullekin maakunnalle asetettavat sosiaali- ja terveydenhuollon strategiset tavoitteet sekä ministeriön ja maakuntien neuvottelumenettely ovat riittäviä ohjausvälineitä.

14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Palveluiden järjestämisen ja tuottamisen eriyttäminen on keskeinen keino synnyttää aito monitoimija-malli ja on myös kannatettava uudistuksen tavoitteisiin nähden. Kuitenkin järjestämistehtävien ja palvelutuotannon hallinnollista erottamista sekä maakunnan palvelulaitosta koskeva liian tiukka sääntely kaventaisi maakuntien mahdollisuutta päättää palvelutuotannon tarkoituksenmukaisesta ja tehokkaasta organisointitavasta maakunnan erityispiirteet huomioiden. Samalla liian tiukka sääntely synnyttäisi tarpeetonta päällekkäistä hallintoa ja hallintokustannuksia sekä heikentäisi maakunnan ja tätä kautta koko kansallisen ohjausjärjestelmän kykyä palvelutuotannon ohjaukseen.

Palveluiden tilaamisen ja tuottamisen eriyttäminen on toteutettu esitetystä mittakaavassa Suomessa vain kahdessa kaupungissa: Tampereella ja Oulussa. Niiden kokemukset tulisi ottaa täysimääräisesti huomioon uudistuksen edetessä. Nyt Esityksessä hahmoteltu järjestäjä-tuottajamalli yhdistettynä valinnanvapauteen poikkeaa varsin paljon tilaaja-tuottaja-mallista. Palveluiden järjestämisessä tulee olla vahvaa asiantuntijuutta, ja esimerkiksi palveluiden järjestäjän ja tuottajan rajapinnat eivät mene perinteisen sote-alojen hallinnon ja muun tekemisen mukaan. Esimerkkinä sosiaalityö on pitkälti palveluiden järjestämistä, jossa määritetään palveluiden tarve, palveluiden tuotanto (mm. kuntoutus) asiakkaalle on tuottamista.

15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitettun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Yhtiöittämisen tulisi alkuvaiheessa koskea niitä maakunnan palveluita, joilla on todettavissa olemassa olevat markkinat maakunnan alueella; lakiesitys on näiltä osin tarkoituksenmukainen.

Valinnanvapaus ja siihen liittyvä yhtiöittämisvelvoite automaattisesti ja laajasti sovellettuna on kuitenkin ongelmallinen monesta eri näkökulmasta ja se on vaikeasti ratkaistavissa kestäväällä tavalla. Ongelmakohtia ovat mm. julkisen vallan käyttö, palveluketjun integraation toteutumismahdollisuudet sekä sote-järjestämisen muuttuminen ennakoimattomammaksi ja vaikeammin hallittavaksi kokonaisuudeksi. Lisäksi tulisi ottaa huomioon tilanne ja seuraukset silloin, jos julkinen tuotanto-osakeyhtiö tekee konkurssin.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista:

Järjestämislain yleiset säännökset ovat monelta osalta oikeansuuntaiset, ja niillä voidaan osittain parantaa palvelujen laatua ja tuottavuutta. Suurimmat riskit ja ongelmakohdat liittyvät tuottavuustavoitteiden saavuttamiseen ja julkisen sektorin kilpailukyvyyn parantamiseen sekä valinnanvapauden yksityiskohtiin. Järjestämislaissa mainitut hyvät tavoitteet eivät kaikilta osin luo tarpeeksi kovaa uudistus- ja intensiteettipainetta maakunnallisille toimijoille, erityisesti maakunnalle ja maakunnallisille palvelulaitoksille.

Valinnanvapaus tulee toteuttaa siten, että se kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja eikä aiheuta uusia rajapintoja. Integraation toimivuuteen kaikilla tasoilla olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota kuten myös siihen, että esimerkiksi sosiaalihuollon asiakailla ei ole aina tosiallisesti kykyä tehdä itseään koskevia valintoja.

Jatkovalmistelussa kunnille tulee turvata selkeästi myös resurssit hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.

Esitysluonnoksen operatiivinen ohjausmalli on joiltakin osin tulkinnallinen ja epäselvä eri tuotantoportaiden välillä. Palveluiden tuotannossa omistaja-, sopimus- ja markkinaohjaukseen pitää saada yksiselitteiset ja tasapuoliset kriteerit markkinoille pääsyyn.

Kysymyksiä voimaanpanolaista:

- 17. Kysymys vain kunnille:** Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?
- kyllä
 - ei
 - ei kantaa

Kuntien omaa tahtoa tulee kunnioittaa siinä, mihin maakuntaan ne haluavat kuulua. Niille kunnille, joille on ilmoitettu jo nyt linjauksesta, että muutos on mahdollinen, tulee

mahdollisimman pian tehdä asiaankuuluva päätös siirtymisestä. Tämä helpottaa jatkovalmistelua ja selkiyttää siirtymäkauden vastuita niistä maakunnallisista ja alueellisista palveluista, joita ao. kunnat käyttävät.

18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (*Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön*)

19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaantulon 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Väliaikaisen toimielimen asemaa ja päätöksentekoa tulee selkeyttää ja toimintaan on varattava riittävä rahoitus. Kunnille selvitystyöstä aiheutuvat kustannukset on korvattava. Lainsäädännössä olisi myös täsmennettävä, miten väliaikaishallinnon päätösten valmistelu ja täytäntöönpano käytännössä hoidetaan, esimerkiksi tukeutuen soveltuvin osin kuntalakiin tms. Väliaikashallinnon riittävä edustavuus ja tiivis yhteys kuntiin ja kuntayhtymiin tulee turvata.

20. Voimaantulon 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Ehdotukseen ns. voimaantulolaista on valmisteltu muun muassa liikkeen luovutukseen liittyvät säädökset. Valittu mekanismi, liikkeen luovutus, on kannatettava, koska järjestämis- ja tuottamisvastuu siirtyy ko. yksiköistä maakunnille ja yksiköt lakkaavat toimimasta.

21. Voimaantulon 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin

- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Kiinteistöt/toimitilat

Sote-kiinteistöomaisuuteen liittyvät riskit tulee järjestelyssä kohdentaa pääosin sille osapuolelle (maakunta, perustettava maakuntien toimitilayhtiö), joka omilla toimillaan pystyy vaikuttamaan kiinteistöjen käyttötarpeeseen. Mikäli lainvalmistelussa edetään lakiluonnoksessa esitetyn ratkaisun pohjalta, tulee varmistaa, ettei kunnille aiheudu omistamiinsa sote-kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä ja seuraamuksia.

Siirtymäkauden jälkeinen merkittävä riski sote-toiminnoista tyhjiksi jäävistä tiloista ja niihin kohdistuvista veloista tulisi jakaa kuntien ja maakuntien kesken, tarpeen mukaan valtion rahoituksella tuettuna. Tätä tarkoitusta varten perustettava maakuntien yhteinen tai valtakunnallinen kiinteistöyhtiö voisi tasoittaa volyymillään ja rahoittaa ammattimaisella toiminnallaan merkittävimmät kiinteistökohtaiset taloudelliset riskit (taseongelmat). Kokonaan poistettavaa (kelvotonta, purettavaa tms.) rakennuskantaa ”yhtiöittämisen” ei tarvitsisi ollenkaan koskea. Tällä tavoin yksittäisten kuntien haavoittuvuutta kiinteistöongelmien suhteen voitaisiin ehkäistä ja toisaalta maakuntien taloutta edistää uudistuksen läpiviemisessä.

Eriyinen ongelma siirtymäkauden soveltamisessa liittyy toimitiloihin, joiden käytettävyyden ylläpitäminen edellyttää välittömiä ja mittavia peruskorjaus- tai muutostoimenpiteitä (esim. terveellisyys- tai käyttökieltouhka). Säännöksissä tulee tällaisten tapausten varalta turvata kunnalle mahdollisuus irtautua vuokrasopimuksen velvollisuuksista, ellei investoinnin vaikutuksesta sopimusajan jatkamiseen voida kohtuudella sopia. Myös siirtymäkauden jälkeen laadittavat vuokrasopimukset ja muut sopimukset on määriteltävä laadittavaksi siten, että vuokrataso mahdollistaa laadukkaan ja ennakoivan kiinteistönpidon tilojen käytettävyydestä tinkimättä, investointien riskittömän toteuttamisen (huom. vuokra-ajan pituus) sekä omaisuuden arvon säilyttämisen.

Malli tukee vallitsevien sopimuskäytäntöjen säilymistä periaatetta, jolloin esim. kuntien tonttien ja muun maaomaisuuden siirtoa rakennusten ohessa maakuntien omistukseen ei voida pitää tavoiteltavana. Kunnan maankäytön kehittämisen ja elinvoimaisuuden varmistamiseksi olisi perusteltua, että kuntayhtymien maapohjat jäisivät kuntien omistukseen.

Sote-kiinteistöjen jatkuvan käytettävyyden turvaamiseksi lainsäädännössä tulee huomioida, että kunnilla on erilaiset mahdollisuudet taloutensa ja muiden resurssiensa puolesta täyttää velvollisuutensa vuokranantajina. Vaativien palveluiden puitteet eivät voi olla pysyvästi vuokranantajan suoriutumiskyvyn varassa. Lähtökohtana pitää olla, että maakuntien sote-käyttöön vakiintuva tilakanta siirretään kokonaisuudessaan

niiden omistukseen enintään 10 vuoden siirtymäajan kuluessa sote-uudistuksen käynnistymisestä.

Irtaimisto

Irtaimiston luovuttaminen vastikkeetta vaikuttaa kuntien varallisuusasemaan ja luottokelpoisuuteen haitallisesti. Tämän vuoksi irtaimiston luovuttaminen vastikkeetta ei voi tulla kysymykseen.

Irtaimiston osalta olisi syytä täsmentää esityksen ilmaisua siten, että sillä ei tarkoiteta vuokratonteilla olevan rakennusomaisuuden luovuttamista.

Voimaanpanolain 21 §:n mukaan myös kunnan omistaman sellaisen osakeyhtiön, jonka tosiasiallinen toimiala on sosiaali- ja terveystalvvelujen tuottaminen, osakeet siirtyvät maakunnalle tietyin edellytyksin. Tämä säännös on joiltain osin ongelmallinen ja hyvin tulkinnallinen, koska työterveydenhuolto ja siihen liittyvä osakekanta siirtyisivät maakunnalle. On epätarkoituksenmukaista, jos kaupungit eivät saisi jatkossa omistaa (osittain järjestää) esim. työterveydenhuoltoon liittyvää palvelutuotantoa. Ilman tarkennuksia voimaanpanolain mukaan työterveyshuolto lasketaan osaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja on siis tosiasiallinen osa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluita. Joka tapauksessa osakkeiden vastikkeeton luovutus vaikuttaa heikentävästi kuntien varallisuusasemaan ja luottokelpoisuuteen.

Verotus

Voimaanpanolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että tuloverotuksessa ja varainsiirtoverotuksessa ei syntyisi veroseuraamuksia siirrettäessä kuntayhtymät varoineen ja velkoineen voimaanpanolaissa tarkoitettulla tavalla maakunnille ja näiden varojen siirtyessä edelleen voimaanpanolaissa tarkoitettulle valtakunnalliselle osakeyhtiölle.

Vastaava verovapautus tuntuisi perustellulta myös niissä tapauksissa, joissa kunta ja maakunta sopivat omaisuuden vapaaehtoisesta luovutuksesta sote-käyttöön, ainakin laissa säädettävän siirtymäajan kuluessa.

Hallituksen esityksessä ei ole käsitelty uudistukseen liittyviä arvonlisäverotuksen kysymyksiä. Kiinteistöihin ja muuhun omaisuuteen on sitoutunut valtava määrä arvonlisäveroja, jotka on tähän asti saatu kunnissa palautuksina. Arvonlisäverotuksen nykyisten säädösten mukaan merkittävä osa palautuksista jouduttaisiin uudistuksen seurauksena palauttamaan verohallinnolle. Palveluiden järjestämisvastuussa oleville maakunnille tulee säätää mahdollisuus vuokralle ottamiensa tilojen arvonlisäverolliseen käyttöön. Päinvastaisessa tilanteessa kunnan alv-palautusoikeuden puuttuminen aiheuttaisi merkittävän lisän sote-toiminnan vuokrakustannuksiin tehtyjen investointien ja toimitilojen ylläpidon osalta.

23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidättekö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

a. kyllä

- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Koska uudistuksen reunaehdoksi on asetettu, ettei kenenkään tuloveroprosentti uudistuksen vuoksi saa nousta, kaikkien kuntien tuloveroprosenttia ehdotetaan alennettavaksi tasasuuruudesta 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2019. Tämä tuloveroprosentin alennus on mitoitettu kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien valtakunnallisten kustannusten perusteella. Uudistuksen keskeinen elementti on, että kokonaisveroaste ei saa nousta, ja niiltä osin jonkinlainen siirtymäkausi rajoituksineen veronmaksajien kannalta on perusteltu.

Ongelmaksi muodostuu esitetyssä mallissa, että kunnat eivät ehdotuksen mukaan saisi vuonna 2019 päättää tuleveroprosentin nostamisesta, vaikka tarve tähän perustuisi muihin syihin kuin maakuntauudistukseen. Onko lakiesityksen arviot kuntien kantokyvystä ja esimerkiksi tulokertymistä 2019-2021 niin varmat, ettei kuntien rahoitusasema muiden palveluiden rahoittamiseen vaarannu?

Kunnan oikeus päättää veroprosentistaan kuuluu perustuslaissa turvattu kunnallisen itsehallinnon ytimeen. Kuntien verotusoikeuden rajaaminen voi johtaa kuntien rahoituskustannusten merkittävään ja pysyvään nousuun, koska kunnat menettävät ns. "nollariskisyyden". Tämä taasen tulee loppujen lopuksi aiheuttaa painetta veroprosenttien nostamiseen ainakin siinä vaiheessa, kun lainsäädännölliset rajoitukset sille loppuvat.

Esitys on erityisen ongelmallinen kasvukuntien näkökulmasta, koska kuntien tulot laskevat suhteessa kunnan vastuulla oleviin velkoihin (suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa merkittävästi). Tämä supistaa kunnan taloudellista liikkumavara kunnille jäävien tehtävien ja velkojen hoitamiseen. Lisäksi tulee ottaa huomioon se, että huolimatta tehtävien siirrosta maakunnalle kuntien kiinteät kustannukset (esim. tietojärjestelmien kustannukset) eivät alene välittömästi samassa suhteessa, vaan sopeuttamiseen menee aikaa.

Edellä kerrotuilla perusteilla Lahden kaupunki vastustaa sitä, että maakuntauudistuksessa puuttutaisiin kunnan oikeuteen päättää tuloveroprosentistaan.

24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

- a. kyllä
- b. ei
- c. ei kantaa

Esitetty aikataulu on tiukka, mutta mahdollinen, mikäli lait tulevat voimaan esitettyssä aikataulussa. Keskeisinä haasteina on, että laissa tai pian sen jälkeen maakunnissa, tulee olla selkeä käsitys niistä palveluista, joita tämä velvoite koskee. Lisäksi on syytä korostaa sitä, etteivät markkinat toimi koko Suomessa samalla tavalla, joten lainsäädännöllisesti tulisi välttää tarkkaa määrittelyä palveluista, jotka on siirrettävä yhtiöihin. Samoin tulee huomioida se, että valtaosassa Suomea siirtymä tulisi tehdä vaiheittain, jos uudistuksen tavoitteita peilataan julkisen palvelutuotannon nykytilaan, olemassa oleviin markkinoihin ja aikatauluun.

25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaantulolaista:

Jotta kokonaisuutta pystyisi arvioimaan, tulisi voimaantulolaissa mainituista laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvista yhtiöittämisistä ja erityisesti valinnanvapauden kohdalla olla yksityiskohdat tiedossa.

Toimitilakysymys liittyy laajemmin kunnan itsehallintoon ja rahoitusperiaatteeseen, koska kunnalla toisin kuin maakunnalla on verotusoikeus ja laaja oikeus päättää talouden hoidostaan samalla, kun sillä on alijäämän kattamisvelvollisuus.

Tämä liittyy välittömästi käyttötalousmenojen ja investointien tasapainotilaan ja kuntayhtymien omistajien taseeseen. Toinen keskeinen asia omaisuusjärjestelyssä on vuokrausperiaate, eli maakunnan olisi vuokrattava ne tilat, jotka ovat tarkoituksenmukaisia ja selkeässä käytössä.

Esityksessä pitäisi tuoda selkeämmin esille, miten epätarkoituksenmukaisten ja tehottomassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta toimitaan jatkossa. Valtio voisi kantaa asiassa vastuun. Toisena asiana ovat uudet kiinteistöt, jotka on selkeästi osoitettava maakuntien käyttöön. Kolmantena kohtana tukirahoitteisten ja säänneltyjen (mm. tukiasuminen) tilojen siirtäminen ja jatkokäyttö.

Järjestelmän vaikeaselkoisuus aiheuttaa ennakoitavuuden puutetta. Se luo paineita maksujen ja taksojen nostolle maakuntatasolla ja nostaa kuntien tasolla muita maksuja. Lisäksi kuntien taloudelliset paineet voivat myös vaarantaa hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen tosiasiallisen toteuttamisen.

Kysymykset maakuntien rahoituslaista

26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Maakuntien valtionrahoitus on sopiva toimialaltaan selvästi rajoitetuille maakunnille ja edistää uudistuksen peruslähtökohdan, sosiaali- ja terveystalouden kokoamisen ja kehittämisen toteutumista. Rahoitusmalli tukee työnjakoa, jossa maakunnilla on rajattu, hyvin määritelty ja osin valtion ohjaama toimiala, kun taas laajan itsehallinnon, verorahoituksen ja yleisen toimialan kunnilla on laaja-alainen vastuu elinvoimasta, hyvinvoinnista ja alueen tulevaisuuden edellytyksistä.

27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- a) kyllä
- b) kyllä pääosin
- c) ei pääosin
- d) ei
- e) ei kantaa

Maakuntien rahoituslain mukaisilla rahoitusperusteilla tulee turvata jokaisen maakunnan rahoituksen riittävyys maakunnille lailla säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen (rahoitusperiaate). Maakunnat ovat varsin riippuvaisia valtion vuosittaisesta menobudjettipäätöksistä, mikä ei pakosti edesauta pitkäjänteistä palveluiden kehittämistä.

28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Kriteerit sopivat yleiskatteellisen maakuntien rahoituksen jakamiseen niiden tehtävien osalta, jotka nyt lausuttavaan lakiesitykseen sisältyvät.

29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27–28 §) riittävä?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Siirtymäaika tarveperusteisen rahoituksen saavuttamiseksi on liian pitkä. Tarveperusteinen rahoitus kohdistuu oikein ja on tasa-arvoinen. Oikeudenmukaisuus edellyttäisi esitettyä nopeampaa siirtymistä.

30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista:

Valtion rahoituksen edellytyksenä pitäisi olla entistä selkeämpi talouden ohjaus sekä siihen liittyvät intensiteetit maakunnille ja eri tuottajaorganisaatioille niin, että rahoitus kytketään selkeämmin ja entistä voimakkaammin toimintojen tehostamiseen ja palvelujen vaikuttamisen parantamiseen.

Kysymykset muista lakiluonnoksista

Maakuntajakolaki

31. Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Maakuntajaon muuttamisen edellytykset ja prosessi vastaavat pääosin kuntarakennelain mukaista menettelyä muutettaessa kuntajakoa.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista:

Kunnan peruspalvelujen valtiosuus

33. Ovatko valtiosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Kuntien valtiosuusjärjestelmään sisältyvät tasausmekanismit (tehtävien ja kustannusten siirtoa koskeva muutosrajoitin sekä siirtymätasaus) rajoittavat riittävästi uudistuksesta kuntiin aiheutuvia talouden muutoksia. Rajoitin ja tasaus ovat liiankin hitaita; kun valtiosuuslainsäädäntöä ollaan hyvin pian uudelleen muuttamassa, pitäisi vähintään tehdä mahdolliseksi näiden tasausten purkaminen uuteen seuraavaan järjestelmään siirryttäessä.

34. Ovatko valtiosuus-kriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen - kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 3 §)?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtiosuuskokonaisuudesta:

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki korostaa yhteisöllisen oppilas- ja opiskelijahuollon ensisijaisuutta yksilötyön rinnalla. Lakia säädettäessä linjattiin oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut lähipalveluiksi. Ne järjestetään kouluissa ja oppilaitoksissa siten, että palvelut ovat lähellä oppilaita, opiskelijoita ja opettajia, ja näin helposti ja nopeasti saavutettavia. Työnkuva on kiinteästi kytköksissä koulun toimintaan ja opetus-suunnitelman mukaiseen oppilas- ja opiskelijahuoltoon. Psykologien ja kuraattoreiden toiminta ei voi olla irrallaan muusta koulun toiminnasta toteutettavaa palvelua, vaan sen on oltava elimellinen osa yhteisön toimintaa ja asiantuntijuutta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa jäämässä ensisijaisesti kuntien vastuulle. Oppilas- ja opiskelijahuolto on tässä tehtävässä keskeistä.

Ennaltaehkäisevää hyvinvointia suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä opetustoimen henkilöstön kanssa

Opiskeluhooltoon liittyvien palvelujen itsenäinen suunnittelu ja toteutus kunnassa tuovat asiakaslähtöisen palvelun kannalta selkeitä etuja. Opiskeluhooltopalvelujen etäännyttäminen hallinnollisesti opetustoimesta vaikeuttaisi yhteisöllisen ennaltaehkäisevän työn järjestämistä ja painottaisi työn ongelmia korjaavaa osuutta. Psykologien ja kuraattoreiden on tärkeää olla mukana suunnittelemassa ja kehittämässä opetustoimen organisaatiota sekä hallinnon että yksittäisten koulujen ja oppilaitosten tasolla. Yhteisön tarpeiden tunnistaminen, yhteinen kehittäminen ja molemminpuolinen tiedonkulku on myös helpompaa, kun nämä palvelut kuuluvat samaan organisaatioon.

Verotus

36. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista:

Henkilöstö ja eläkkeet

38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä:

Varhemaksut

Lahden kaupunki katsoo, että varhemaksuja koskeva säätely tulee tässä yhteydessä muuttaa. Kuntatyönantajien vastuu työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvästä palkansaajasta tulisi olla vain kaksi vuotta liikkeen luovutuksesta eli lähtökohtaisesti 31.12.2020 saakka. Tämän jälkeen varhemaksusta vastaa se työnantaja maakuntakonsernissa, jonka palveluksessa palkansaaja on.

Uudistuksen vaikutukset

41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

1. Keskuskaupungin rooli palvelujen ohjauksessa ja yhteensovittamisessa heikkenee.
2. Kaupungin talouden kokonaisohjaus kaventuu.
3. Kaupungille jäävien palveluiden ja maakunnalle siirtyvien palveluiden yhteensovitus vaikeutuu.
4. Kaupungin itsehallinnollinen asema ja autonomia kaventuvat.
5. Koordinointi lisääntyy ja monimuotoistuu, kun ohjattavat tahot ja niihin liittyvät menettelyt lisääntyvät.
6. Väestön hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen sekä niihin liittyvien hyvinvointi- ja terveysseurantatietojen hyödyntäminen ja täytäntöönpano on joiltakin osin epäselvää.

Tähän liittyy myös joiltakin osin kaupungin kannuste panostaa hyvinvoinnin ja terveydenedistämiseen.

7. Tietohallinnon osalta kaupungin mahdollisuudet vaikuttaa eri järjestelmien yhteensopivuuteen ja kustannuksiin heikkenevät.

8. Sote- ja maakuntauudistuksen riskinä on, että se saattaa osaltaan myös heikentää hyvien ja toimivien käytäntöjen sekä integroitujen palvelurakenteiden kehittämistä jatkossa. Hyväksi havaittuja, tehokkaita ja toimivia toimintatapoja ei pitäisi muuttaa muutoksen vuoksi.

9. Kaupungin kantokyvyn kannalta kustannuslaskelmat pitäisi olla ennakoitavissa ja esitysten omaisuusjärjestelyistä (kiinteistöt, tontit) olla selkeämmät siten, että ne eivät saisi vähentää kunnan omistusmahdollisuutta tai maaomaisuutta (ei saisi kaventaa kunnan yleistä toimialaa).

10. Laissa on paljon yksityiskohtia, joiden kokonaisvaikutusta kokonaisuuden osalta on vaikea ennakoida, esim. valinnanvapaus ja rahoitus.

42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Kaikkien maakuntien edellytykset selvitä keskipitkällä aikavälillä niille laissa määrätyistä tehtävistä ja velvoitteista näillä julkisen talouden näkymillä eivät ole vahvat.

Rahoituksen tasoon liittyvä, 3 mrd. euron ennalta lailla lukkoon lyödyllä tavalla toteutettava säästötavoite, maakuntien tiukat alijäämän kattamisvelvoitteet ja lainanottorajoitukset voivat johtaa maakuntien talouden nopeaan kriisiytymiseen. Maakuntien mahdollisuudet toimintansa kehittämiseen ja parhaimpien käytäntöjen hyödyntämiseen tulee turvata. Toisaalta on oltava valmius maakuntarakenteen muuttamiseen, mikäli lainmukaiset hyvin erikokoiset maakunnat eivät ole toimiva kokonaisuus.

Uudistuksen tuki

43. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen?

- a. sote-integraatio
- b. talous
- c. hallinto ja johtaminen
- d. omaisuusjärjestelyt
- e. tietohallinto ja ICT
- f. viestintä ja osallisuus
- g. henkilöstösiirrot
- h. palvelutarpeen arviointi, tilaaminen
- i. muuta, mitä?

Muut kysymykset

44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta:

Päijät-Hämeen maakunnan tulee kuulua kuntien esittämän tahdon mukaisesti eteläiseen, Helsinki-vetoiseen yhteistoiminta-alueeseen. Perusteina ovat luontainen asiointi, työssäkäyntialue, liikenneyhteydet, elinkeinopoliittiset ratkaisut sekä sosiaali- ja terveystoimessa tehtävä kiinteä koulutus- ja tutkimusyhteistyö. Näistä on tehty vuosina 2013-2015 erilliset selvitykset.

Viidellä yhteistoiminta-alueella tulee olemaan laaja-alainen rooli. Sote-palvelut ovat vain osa yhteistyössä toteuttavia asioita, ja siitä yliopistosairaalapalvelut hyvin pieni osa, Päijät-Hämeessä alle kolme prosenttia arvioidusta maakuntamenoraamista. Yhteistoiminta-alueen toiminnassa korostuvat myös mm. kasvuun ja liikenteeseen liittyvät teemat. Päijät-Hämeessä soteen liittyvät toiminnalliset argumentit puoltavat vahvasti kuulumista eteläiseen Helsinki-keskeiseen yhteistoiminta-alueeseen. Yhtälailla tätä puoltavat muut, kasvuun, elinkeinopoliittikkaan, koulutukseen, liikenteeseen ja maankäyttöön liittyvät tekijät. Siitä huolimatta, että Päijät-Häme siirtyy eteläiseen yhteistoiminta-alueeseen, Tampereen yhteistoiminta-alue on edelleen maan toiseksi suurin, Turun, Kuopion ja Oulun alueita suurempi.

Päijät-Hämeen kunnat ovat olleet tästä asiasta yksimielisiä vuodesta 2013. (Vuonna 2014 ennen eduskuntavaaleja ns. puolueiden puheenjohtajien SOTE-yhteisesityksessä alueemme kunnat olivat eri mieltä, mutta tällöin tähän vaikutti mallin esittämä kustannusjakomalli ja demokratianäkökulma, tätä ennen ja tämän jälkeen kunnat ovat esittäneet, viimeksi 5/2016, Päijät-Hämeen siirtämistä eteläiseen yhteistoiminta-alueeseen.)

Muut huomiot

- 1) Säännöksiä tulisi tarkentaa ja erityisesti erotella eri säännöksiä niin, että niiden oikeudellinen sitovuus on mahdollisimman selkeä eri osapuolille (kunta, maakunta, palvelulaitos).
- 2) Järjestämislain asemointi ja asema pitäisi olla selkeämpi myös kuluttaja/kansalaisen ja järjestöjen ja yritysten näkökulmasta (esim. ei saa heikentää kolmannen sektorin ja pk-sektorin asemaa esim. eri tietojärjestelmiin liittymisen osalta)
- 3) Sääntelyä ei saisi kasvattaa niin, että se lisää eri toimijoiden ja osapuolten toimintamahdollisuuksia.
- 4) Yksityiskohtainen sääntely ei saisi rajoittaa keskuskaupunkien tai suurten kaupunkien mahdollisuuksia päättää eri palvelujen tuottamisesta tai heikentää voimakkaasti kunnan palveluntuottamismuotoja etenkin silloin, kun integraatioaste on heikko eri osapuolten välillä. Tällöin ei saisi myöskään luoda kaupungin ja eri palvelumuotojen lähellä uusia rajapintoja, kuten esimerkiksi asuminen, työllisyys, kotouttaminen.
- 5) Lisäksi on huomattava, että sääntely supistaa kunnan yleistä toimialaa.
- 6) Mahdollisuus käyttää eri palveluntuottamismuotoja liittyy myös kunnan itsehallinnon laajuuteen
- 7) Monialaiset, kuntien ja valtion viranomaisstahoja, yrityksiä ja kolmannen sektorin toimijoita yhdistävät toimintamallit tulee turvata. Tällaisia verkostomaisia

toimintamalleja on eri toimialoilla, esimerkkinä alle 30-vuotiaiden Ohjaamo-palvelut.

45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset:

8§:n lisäksi olisi mainittava seuraavaa: maakunnan pitää turvata riittävät historia- ja nykytiedot sekä vaikutukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Maakunnan on tehtävä vaikutusarviointeja toimenpiteistään ja turvattava hyvinvoinnin ja terveydenedistämiseen riittävät resurssit, jotka kohdennetaan käytännön työhön kunnissa.

21§:n 2 momentti aiheuttaa joiltain osin epäselvyyttä. Voimaannpanolain neljättä lukua tulisi selkeyttää. Uudistuksen pitäisi selkeyttää ja kannustaa etenkin keskuskaupunkeja suunnitelmalliseen kiinteistönpitoon ja -hoitoon niin, että maakunnilla on tarvittavaa ja riittävää maa- ja kiinteistöomaisuutta ja niissä on mahdollisimman vähän korjausvelkaa. Maakunnille kunnilta osin siirtyvä omaisuuden siirto ja vuokraaminen eivät saisi heikentää kaupunkien elinkeinopoliittisiin rajapintoihin liittyviä tavoitteita tai päämääriä esim. uusien yritysten saamiseksi tai kiinteistöomaisuuden hankinnan näkökulmasta.

Kasvupalveluiden vaikuttavuuden ja käytännön toimivuuden parantamiseksi TE-hallinnon nykyisiä tehtäviä tulee työllistämisen ja yrityspalveluiden osalta siirtää kunnille ainakin siten, että suurilla kaupungeilla, joilla on riittävät voimavarat, olisi palveluiden järjestämisessä itsenäinen rooli ja mahdollisesti vastuu koko maakunnan alueesta.

Ympäristöterveydenhuollon osalta laissa on määriteltävä kriteerit, jotka täyttävät kunnat voivat järjestää itse tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa ympäristöterveyden palvelut ja saada siihen kohdistetun rahoituksen.

Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut kuuluvat kunnan järjestämisvastuulle, jolle on kohdennettava jatkossakin rahoitus palvelun järjestämiseen, eikä näitä palveluja tule siirtää maakuntien vastuulle.

